

Atatürk'ün Ölümü ve Yankıları

- **Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk**, hayatı boyunca milletine her alanda hizmet etti. Milletin huzuru, güveni ve mutluluğu için çalıştı.
- Atatürk'ün hastalığı ile ilgili ilk şikâyetleri 1937 yılında başladı. Fakat doktorlar bu hastalığın teşhisini uzun bir süre koyamadılar. **1938 yılında Atatürk'ün hastalığının siroz olduğu anlaşıldı.**

- **Atatürk, ömrünün son yıllarında yoğun olarak Hatay sorunu ile ilgilendi.** Hataylılara yalnız olmadıklarını bildirmek ve Türk devletinin gücünü göstermek isteyen Atatürk, **1938 yılında Mersin ve Adana gezilerine çıktı.**
- Deniz havasının kendisine iyi geleceği düşüncesiyle, bir süre **Savarona Yatı**nda kalmayı tercih etti. **Atatürk doktorların dinlenmesi yolundaki ısrarlarına rağmen ülke işleriyle ilgilenmeye devam etti.** (*vatanseverliği*)
- Atatürk, hastalığı ilerleyince vasiyetnamesini hazırlattı. Vasiyetnamesinde, **malvarlığının büyük bir bölümünü** kendisi tarafından kurulan **Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumuna bağışladı.** (*millet sevgisi-milli kültüre verilen önem*)

- Mustafa Kemal Atatürk, **10 Kasım 1938 Perşembe günü saat dokuzu beş geçe öldü.**
- Devlet işlerinde herhangi bir aksamaya meydan vermemek en yakın silah arkadaşı **İsmet İnönü, cumhurbaşkanı seçildi** (11 Kasım 1938).

- **Prof. Şerafettin Yaltkaya** tarafından cenaze namazı kılındı.
- 20 Kasım'da Ankara'ya getirilen Atatürk'ün naaşı, **Etnografya Müzesinde hazırlanan geçici kabre konuldu.**
- Ankara **Rasattepe'de Emin Onat** ve **Orhan Arda'nın** bir projesi olan **Anıtkabir** yapıldı.
- Atatürk'ün naaşı **10 Kasım 1953'te Anıtkabir'e** nakledildi.

- Atatürk'ün ölümünden sonra **birçok yabancı devlet adamı, gazete ve gazeteci yayımladıkları başsağlığı mesajlarında** Atatürk'ün **devlet adamı, inkılapçı, barışçı ve lider kişiliğine** vurgu yapmışlardır. Bu durum onun **evrensel kişiliğinin göstergesidir.**

- Atatürk Türkiye sınırlarını aşan bir liderdir. Çünkü **Millî Mücadele sömürge altındaki mazlum milletlere** (*Tunus, Cezayir, Hindistan, Pakistan*) örnek olurken bu mücadelenin başkomutanı Atatürk de onlara ilham kaynağı olmuştur.
- Asya ve Afrika halkları da Atatürk'ün vefatına ağlamıştır. Çünkü **Atatürk yalnız Türkiye'nin değil; Asya ve Afrika halklarının da kahramanı olmuş, onlara kurtuluş yolunu göstermiştir.** (*Evrensel kişilik*)

İnsan Eserleriyle Yaşar

- Atatürk, **çok yönlü bir insandır.**
- O hem asker hem devlet adamı hem de fikir adamıdır.** Okumayı çok seven Atatürk yaşamının her döneminde kitapla bütünleşmiştir.
- Yerli ve yabancı birçok fikir adamının eserlerini en ince ayrıntısına kadar tahlil ederek okuyan Atatürk, bu sayede çağının fikir dünyasını keşfedebilmiştir.**
- O sadece kitap okumakla kalmamış, kendi fikirlerini ve birikimini insanlara ulaştırabilmek için çeşitli eserler de kaleme almıştır.
- Daha öğrencilik yıllarında fikirlerini yaymak için el yazısıyla gazete çıkaran **Atatürk, askerlik hayatının ilk yıllarından başlamak üzere birçok eser yazmıştır.**
- Bu eserlerin en kapsamlı olanı Nutuk'tur.**

Mustafa Kemal Atatürk'ün Yazdığı Eserler

- Takımın Muharebe Talimi
- Cumalı Ordugâhı
- Birinci Ta'biye Meselesinin Hâlli
- Taktik Tatbikat Gezisi 1
- Bölüğün Muharebe Eğitimi
- Zabit ve Kumandan İle Hasbihâl
- Medeni Bilgiler
- Nutuk
- Geometri
- Taktik Meselenin Çözümü ve Emirlerin Yazılmasına İlişkin Öğütler
- Ta'lim ve Terbiye-i Askeriye Hakkında Nokta-i Nazarlar

- Atatürk bugün hâlâ geçerliliğini koruyan birçok eser yazmıştır.**
- "Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli, Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir." diyen **Atatürk, en büyük eserinin Türkiye Cumhuriyeti olduğunu ifade etmiştir.**

II. Dünya Savaşı (1939-1945)

- Atatürk, dış politikada **"Yurtta barış, dünyada barış!"** ilkesini benimsemiştir. Bu politika doğrultusunda **Türkiye, çevresindeki ülkelerle dostluk ve işbirliği antlaşmaları imzalamıştır.**
- Türkiye,** Almanya ve İtalya'nın yayılcı politikaları karşısında **Balkan Antantı ve Sadabat Paktı** gibi dostluk antlaşmaları imzalayarak sınırlarını güvence altına almaya çalışmıştır.
- Atatürk'ün, **İkinci Dünya Savaşı'nın çıkacağını önceden tahmin ederek (ileri görüşlülüğü) gerekli önlemleri alması** ve barış amaçlı bir politika izlemesi Türkiye'nin bu savaşta doğru kararlar almasını sağlayacaktır.

II. Dünya Savaşı'nın Nedenleri

1- I. Dünya Savaşı'ndan sonra yenilen devletlerle yapılan antlaşmaların çok ağır şartlar içermesi huzursuzluğa neden oldu. II. Dünya Savaşı'nın çıkmasında özellikle **Almanya** ile yapılan Versay Antlaşmasının büyük etkisi vardır.

2- I. Dünya Savaşı'ndan sonra sınırların çizilmesinde milliyetçilik anlayışına dikkat edilmemesi, etnik çatışmalar ve sınır sorunları ortaya çıkardı.

3- İtalya, Birinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkmasına rağmen amacına ulaşamamıştı. Bu durum İtalya'yı saldırgan bir devlet hâline getirdi. Mussolini'nin İtalya'yı büyük devlet yapmak istemesi II. Dünya Savaşı'nın başka bir nedenidir.

4- Uzak Doğu'da büyük bir imparatorluk kurmaya çalışan Japonya, Avrupa Devletlerini Asya'dan çıkarmak istiyordu.

Savaşta Gruplar

• İtalya, Almanya ve Japonya	Mihver Devletler
• İngiltere, Fransa Rusya ve ABD	Müttefik Devletler

Savaşın Gelişimi

- Almanya'da **Adolf Hitler** liderliğinde iktidara gelen Nazi yönetimi, Alman ırkının üstünlüğünü savunmuş, **Versay Antlaşmasını tanımadığını ilan etmiş ve işgallere başlamıştır.**
- Almanya, 1939 yılında Polonya'ya savaş açmıştır.** Polonya da Almanya'ya savaş ilan etmiş, böylece II. Dünya Savaşı başlamıştır.
- Almanlar; Danimarka, Norveç, Hollanda ve Fransa'yı işgal etmiş, İtalya Arnavutluk'u işgal etmiş ve Yunanistan'a saldırmıştır.**

ABD'nin Savaşa Katılması

- Japonya'nın, ABD'nin Pearl Harbour Deniz üssüne saldırması üzerine, Amerika Birleşik Devletleri de Müttefik Grubunda savaşa katılmıştır.**
- ABD'nin Akdeniz çıkarması sonrasında, Almanya ve İtalya geri çekilmek zorunda kalmıştır.
- 1944'de müttefiklerin Sicilya'ya asker çıkarmaları (Sicilya Çıkarması) ve İtalya'ya geçmeleri üzerine İtalya teslim olmuştur.**
- 1944 Haziran'ında müttefikler Fransa'nın kuzey bölgelerine çıkarma yapmışlar (Normandiya Çıkarması) ve Almanya sınırlarına ilerlemişlerdir.**

Savaşın Sona Ermesi

- **Almanya ve İtalya, ABD'nin Akdeniz çıkarması sonrasında geri çekilmek zorunda kalmıştır.**
- **1944'de müttefiklerin Sicilya'ya asker çıkarmaları (Sicilya Çıkarması) ve İtalya'ya geçmeleri üzerine İtalya teslim olmuştur.**
- **1944 Haziran'ında müttefikler Fransa'nın kuzey bölgelerine çıkarma yapmışlar (Normandiya Çıkarması) ve Almanya sınırlarına ilerlemişlerdir.**
- **Almanya 1945'te ateşkes isteyerek savaştan çekilmiştir.**
- **Japonya, savaşa devam etmiş ancak ABD'nin 6-9 Ağustos 1945 tarihinde Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atom bombası atmasıyla teslim olmak zorunda kalmıştır.**
- **II. Dünya Savaşı, Mihver Devletlerin yenilgisiyle sona ermiştir.**

II. Dünya Savaşının Sonuçları

- **Savaşı demokrasiyi savunan devletler kazanmış ve Avrupa'da demokrasi rejimi yaygınlaşmıştır.**
- Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler gelişmiş, Türkiye Sovyet Rusya'dan uzaklaşarak ABD'ye yakınlaşmıştır.
- **Milletler Cemiyeti'nin yerine Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. (1945)**
- Sömürgecilik dönemi sona ermeye başlamış ve sömürge altındaki Hindistan, Mısır, Pakistan, Cezayir, Tunus ve Libya gibi devletler bağımsızlıklarını kazanmışlardır.
- **Demokratik Avrupa devletleriyle birlikte hareket eden Türkiye'de de demokratik hayata geçilmiştir.**
- Almanya ve İtalya'nın işgal ettiği Balkan ve Doğu Avrupa ülkeleri, Rusya'nın denetiminde yeniden kurulmuştur. **S.S.C.B** (Sovyet Rusya) ve **ABD dünyanın en büyük iki devleti haline gelmiştir.**
- **Almanya ikiye bölünmüştür. Doğu Almanya Sovyet Rusya'nın, Batı Almanya ise ABD, Fransa ve İngiltere'nin denetimine girmiştir. (1990 yılında iki Almanya birleşmiştir.)**
- **Dünya devletleri Amerika Birleşik Devletleri ve S.S.C.B (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği) liderliğinde iki gruba ayrılmıştır.**
- **ABD öncülüğünde NATO, Sovyetler Birliği öncülüğünde Varşova Paktı, kurulmuştur.**
- **Türk - Amerikan ilişkileri gelişmiştir.**

Savaşta Türkiye'nin Tutumu

- Türkiye, İkinci Dünya Savaşı öncesinde dünya devletlerine karşı dost bir politika izlemişti. Ancak, İtalya ve Almanya'nın yayılmacı politikalarına karşı İngiltere ve Fransa'ya daha yakın durmaya çalışıyordu. **(Denge Politikası)**
- Türkiye bu savaşta **toprak bütünlüğünü korumayı ve tarafsız kalmayı** amaç edinmişti.

- Müttefik ve Mihver Grubu devletleri (**jeopolitik konumundan dolayı**) Türkiye'yi kendi saflarına çekmek için her yolu denediler ancak Türkiye'yi savaşa çekemediler.
- Türkiye savaşın başından itibaren Müttefik Devletlerle ile yakın ilişkiler kurmaya özen göstermiş ancak müttefiklerin bütün ısrarlarına rağmen **savaş girmeme konusundaki tutumunu da sürdürmüştür.**
- 4-11 Şubat 1945'te yapılan ve ABD, İngiltere ve Sovyet Rusya'nın katıldığı **Yalta Konferansında, II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulacak olan Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na katılmak isteyen devletlere 1 Mart 1945'e kadar Almanya ve Japonya'ya savaş açmak şartı getirildi.** Bu gelişme üzerine **Türkiye 23 Şubat 1945'te Japonya ve Almanya'ya savaş ilan etti.**
- Türkiye, böylece hem **II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyasetinde söz sahibi olma imkânı elde etmiş,** hem de **Avrupa'nın demokratik devletleriyle yakınlaşmıştır.**

II. Dünya Savaşının Türkiye'ye Etkileri

- Türkiye, fiilen II. Dünya Savaşı'na girmemiş olsa da savaş tehlikesinden fazlasıyla etkilenmiştir. **Altı yıl süren savaş, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik alanda büyük sorunlar yaşamasına neden olmuştur.**
- Genç nüfusun askere alınması sonucu sanayi ve tarım üretiminde önemli düşüşler görülmüştür. (ekonomik)**
- Savaş yıllarında ülke gelirleri savunmaya harcanmış, yatırımlar azalmış ve II. Beş Yıllık Sanayi Planı uygulanamamıştır. (ekonomik)**
- Enflasyon hızla yükselmiş, karaborsacılık ortaya çıkmıştır. 1940'da **Millî Korunma Kanunu** çıkarılarak üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri hükûmetin kontrolü altına alınmıştır. (ekonomik)
- Buna rağmen ekonomik sorunların önüne geçilememiş ve **1938-1945 yılları arasında ürünlerin fiyatı yaklaşık 5 kat artmıştır. (ekonomik)**
- Aşırı fiyat artışlarını engellemek için Narh uygulamasına geçilmiş ve temel tüketim ürünlerinin fiyatı devlet tarafından belirlenmiştir. (ekonomik)**
- Ekmek, un, şeker ve et gibi temel tüketim malzemeleri "karne" ile dağıtılmaya başlanmıştır. (sosyal-ekonomik)**
- Savaş şartlarını fırsata çevirerek yüksek gelir elde edenlerden vergi almak için **Varlık Vergisi çıkarılmış (1942)** ancak yoğun eleştiriler üzerine kaldırılmıştır. (ekonomik)
- Genç nüfusun askere alınması sonucu tarımsal üretimde önemli oranda azalma görülmüş, tarımsal üretimi arttırmak için Köy Enstitüleri açılmıştır (1940) daha sonra Köy Enstitüleri ile Öğretmen Okulları birleştirilmiştir. (sosyal-kültürel)**
- Hava saldırılarına karşı şehirlerde geceleri "karartma" yapılmış ve belli saatlerden sonra sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır. (sosyal)**
- Radio yayınlarında kesinti yapılmış, Karadeniz'deki gemi seferleri durdurulmuştur. (iletişim-ulaşım)**
- Arazisi olmayan köylüye toprak dağıtmak için **Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu** çıkarılmış, ancak uygulanamamıştır.

- İkinci Dünya Savaşı sırasında alınan önlemlerle **seyahat etme, haber alma ve ekonomik bazı hak ve özgürlükler sınırlandırılmıştır.**
- Bu sınırlandırmanın amacı **kamu güvenliği ve sağlığını korumaktır.** Çünkü yaşama hakkının korunması diğer hak ve özgürlüklerden daha önemlidir.

Demokrasi Yolunda Güçlü Adımlar-Çok Partili Hayata Geçiş

- **1923 ile 1930 yılları arasında çok partili hayata geçiş denemeleri yapılmış, fakat başarılı olunamamıştı.** 1930'dan sonra Türkiye'de tek partili rejim 1945 yılına kadar devam etmişti.
- **İkinci Dünya Savaşı'nın Batı demokrasilerinin zaferiyle sonuçlanması** üzerine Türkiye'de de demokrasi gelişmeye başladı.
- **II. Dünya Savaşından sonra ABD ve Avrupa, demokratik rejimlerle yönetilen ülkelerle iş birliği yapacaklarını belirttiler.**
- **Türkiye'nin tek partiyle yönetiliyor olması Batılı ülkelerle olan ilişkilerini zorlaştırıyordu.**
- **Ayrıca Birleşmiş Milletlere katılabilmek için "demokratik bir rejime sahip olunması" gerekiyordu.** Sovyet Rusya'nın tehditlerine karşı Batılı devletlerle yakınlaşma ihtiyacı hisseden Türkiye, yönetim yapısını onların beklentilerine uygun hâle getirmeye çalıştı.
- **1945 yılında Nuri Demirağ liderliğinde Millî Kalkınma Partisi** kurulmuş, böylece **çok partili hayata geçilmiştir.** Ardından **Millet Partisi ve Türkiye Köylü Partisi** kurulmuştur.
- **1946 yılında Cumhuriyet Halk Partisinden ayrılan Adnan Menderes ve arkadaşları Demokrat Parti'yi kurmuş ve aynı yıl ilk çok partili seçimler yapılmıştır.** Böylece demokrasi yolunda önemli bir adım atılmıştır.
- **14 Mayıs 1950 seçimleri** ülkemizde demokrasinin gelişmesi açısından büyük bir ilerleme olmuştur.
- Çünkü bu seçimde **ilk defa serbest seçimler yapılmış,** Demokrat Parti iktidara gelmiş ve mecliste farklı görüş ve düşünceler temsil edilmeye başlanmıştır.

LGS' de BAŞARILAR DİLER...